

**Södertälje
kommun**

2020-09-07

Riktlinjer Tillståndsenheten

För handläggning och tillsyn av alkoholservice samt försäljning av folköl,

Socialnämnden

Riktlinjerna antagna av Socialnämnden 2020-02-25,
diarienummer 20/030

Ändring antagen 2020-09-07

Versionshantering

Diarienummer 12/034. Antagna av Socialnämnden 2012-11-20

Ändring antagen av Socialnämnden 2013-02-26, diarienummer 13/016

Ändring antagen av Socialnämnden 2013-10-02, diarienummer 13/016

Ändring antagen av Socialnämnden 2022-11-15 Dnr SN 2022/000206

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	4
2. Inledning	5
3. Då behöver du serveringstillstånd (utskänkningstillstånd)	6
4. Handläggning av anmälnings- och ansökningsärenden	8
4.1 Handläggningstider	9
4.2. Kunskapsprov	10
4.3 Remissyttranden	11
4.3.1 Polismyndigheten	12
4.3.2 Skatteverket	13
4.3.3 Miljönämnd	13
4.3.4 Räddningstjänsten	13
4.3.5 Övriga remisser	14
4.4. Kökskrav och matutbud	14
4.5 Uteserveringar	14
4.6 Villkor vid meddelande av serveringstillstånd	15
4.7 Serveringstider	17
4.7.1 Serveringstider på uteservering	18
4.8 Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet	19
4.9. Gemensamt serveringsutrymme	20
4.10. Pausservering	21
4.11 Serveringstillstånd för cateringföretag	21
4.12 Tillfälliga tillstånd till allmänheten och slutna sällskap	21
4.13 Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten	22
4.14 Tillfälliga serveringstillstånd till slutet sällskap	22
4.15. Ansökningsavgifter	23
5. Södertäljes riktlinjer vid tillsyn	24
5.1 Inre tillsyn	24
5.2 Yttre tillsyn	24
5.3 Förebyggande tillsyn	25
6. Tillsynsavgifter	27
6.1 Likställighetsprincipen	28
7. Södertäljekommuns riktlinjer för folkölsförsäljning	29

1. Sammanfattning

Dessa riktlinjer gäller för tillstånd och övriga beslut i Södertälje kommun som fattas enligt alkohollagen.

Södertälje kommun är en plats där människor ska känna sig trygga och trivas. Kommunen ska vara attraktiv för både invånare och besökare. I Södertälje ska alkoholserving ske på ett ansvarsfullt och seriöst sätt, med hänsyn till människors hälsa och trygghet. Kommunen har gett Socialnämnden i uppdrag att hantera handläggningen av serveringstillstånd.

- **Med rättsregel** avses i dessa riktlinjer vad som anges i alkohollagen och i alkoholförordningen, (010:1636).
- **Med riktlinje** avses den särskilda hänsyn som tas vid tillståndsprövning och vilka villkor som kan meddelas av kommunen vid beslut.

I Södertälje kommun tas vid beslut om serveringstillstånd stora hänsyn i enlighet med alkohollagen (2010:1622) till befarade eller konstaterade missförhållanden, serveringsställets närhet till boende, till platser där ungdomar vistas, inte minst ansökt serveringstid och vad som framkommer från myndigheternas remissvar.

Alkohollagen är en tvingande lagstiftning, vilket betyder att kommunen inte får meddela alkoholtillstånd om den sökande av någon anledning inte anses lämplig.

I Södertälje kommun kan serveringstillstånd för uteservering och serveringstid efter normaltid (01:00) beviljas först under provotid om inte serveringsstället ligger avsides och inte i tätbebyggt område. Tillståndet kan även villkoras med ordningsvakter och/eller bordsservering eller att tillståndsenheten kan begära att samtliga till kommunen anmälda serveringsansvariga personer ska genomgå utbildning i ansvarsfull alkoholserving (så kallad STAD- utbildning) eller att en för verksamheten anpassad drog- och alkoholpolicy ska presenteras.

Observera att du med serveringstillstånd är skyldig att anmäla väsentliga ändringar till kommunen i enlighet med 9 kap 11 § alkohollagen där det framgår bland annat att anmälan ska göras om verksamheten läggs ned eller om avbrott sker i den. Om verksamheten förändras till sin omfattning eller i något annat hänseende av betydelse för tillsynen ska detta också anmälas, liksom betydande förändringar av ägarförhållandena. Anmälan ska göras i förväg, eller om det förhållande som föranlett anmälningskyldighet inte har kunnat förutses, utan dröjsmål.

2. Inledning

Alkohollagen utgör en av de bärande principerna i alkoholpolitiken och reglerar bestämmelserna om när, hur och var servering av alkoholdrycker får ske. Kommunen svarar för tillståndsgivning och tillsyn enligt alkohollagens bestämmelser. Genom riktlinjerna för alkoholserving informerar kommunen allmänheten om den lokala anpassningen till alkohollagen.

Alkohollag, - en skyddslagstiftning

Alkohollagen är en skyddslag, vilket innebär att de sociala aspekterna ska lyftas fram. I de fall alkoholpolitiska hänsyn ställs mot företagsekonomiska, ska alkoholpolitiska hänsyn ha företräde. Allmänna grundsatser för alkoholpolitiken har sedan länge varit att ordning och nykterhet ska råda vid servering.

Mål och syfte med riktlinjerna

Riktlinjerna ska säkerställa en riktigt agerande och god kvalitet i Södertälje vad gäller tillståndsgivning och tillsyn vid alkoholserving. Enligt alkohollagen ska kommunen ha tydliga riktlinjer som talar om vad som gäller när man söker serveringstillstånd. Lagen ger ett visst utrymme till lokal anpassning av när och var servering av alkoholdrycker ska tillåtas i kommunen men det ska vara lätt för en verksamhetsutövare att förstå vad som gäller i Södertälje kommun och om den planerade verksamheten kan ges tillstånd.

Syftet med riktlinjerna är att i Södertälje skapa förutsättningar för en återhållsam alkoholkonsumtion och stimulera till god restaurangkultur samt arbeta för den nationella strategi som finns antagen samt att inga ungdomar under 18 år ska dricka alkohol. Ökad tillgänglighet för alkoholhaltiga drycker innebär också ökad alkoholkonsumtion med de risker det innebär för folkhälsan.

I Södertälje ska alkoholserving ske på ett ansvarsfullt och seriöst sätt och restaurangbranschen ska kunna konkurrera på lika villkor

3. Då behöver du serveringstillstånd (utskänkningstillstånd)

Huvudregeln i svensk lagstiftning är att för servering av spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker (cider) och alkoholdrycksliknande preparat krävs ett serveringstillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget.

I lokaler som är registrerade som livsmedelanläggningar där fester med alkoholdrycker anordnas krävs att det finns serveringstillstånd. Om du inte har serveringstillstånd får du varken förvara eller servera alkohol i lokalerna, så kallade "förvaringsförbudet".

Serveringstillstånd krävs dock inte om arrangemanget med alkoholhaltiga drycker uppfyller följande samtliga tre kriterier i enlighet med 8 kap 1§ st 3 som ska läsas tillsammans med 8 kap 24 § i alkohollagen;

- Avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer,
- sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna och
- äger rum i lokal där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av något slag t.ex. lättdrycker såsom läsk eller kaffe, och som således inte är registrerad som livsmedelsanläggning samt i enlighet med 8 kap 24 § inte sker i en lokal som yrkesmässigt upplåts för anordnande av sammankomster i slutna sällskap vid vilka mat eller dryck tillhandahålls av innehavaren eller genom dennes försorg.

Alkoholservering på Vård- och omsorgsboende för äldre eller bostad med särskilt service för vuxna med funktionsnedsättning

Det krävs inte heller serveringstillstånd för servering till en boende och besökare till denne om följande villkor är uppfyllda på Vård- och omsorgsboendet samt gruppbostaden:

Rättsregel:

1. som avses i 5 kap. 5 § andra stycket och 7 § tredje stycket i socialtjänstlagen (2001:453) och 9 § i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, (1993:387) och
2. vid vilka måltidsservice tillhandahålls.

Den som bedriver alkoholservering enligt första stycket ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över serveringen. För egenkontrollen ska det finnas ett för verksamheten lämpligt program enligt 8 kap. 1 b § i alkohollagen.

Riktlinjer:

Det är tillåtet att servera alkoholdrycker till boende och dess besökare på Vård- och omsorgsboende för äldre eller bostad med särskilt service för vuxna med

funktionsnedsättning där måltidsservice tillhandahålls. Detta innebär att ett undantag görs från huvudregeln i alkohollagen om krav på serveringstillstånd.

Om den som bedriver alkoholservering på ett Vård- och omsorgsboende för äldre eller bostad med särskilt service för vuxna med funktionsnedsättning inte följer de allmänna bestämmelserna i alkohollagen om ordning och nykterhet, åldersgränser eller utlämnande av alkoholdrycker, ska han eller hon kunna förbjudas att fortsätta med serveringen eller meddelas varning, om ett förbud skulle vara en alltför ingripande åtgärd. Ett förbud ska gälla i sex månader.

Hotellrum

Utöver ovanstående får hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler även ha servering av alkoholdrycker på hotellrummet (rumsservering). På sådant hotell får även servering från minibar på hotellrummet ske, 8 kap. 5 § alkohollagen eftersom hotellrummet avser en privat sfär där det inte krävs serveringstillstånd.

4. Handläggning av anmälnings- och ansökningsärenden

I Socialnämnden sker i enlighet med 8 kap 1 och 2 §§ och 9 kap 11§ i alkohollagen handläggning och beslut av ärenden inom följande områden:

- Stadigvarande serveringstillstånd till allmänhet eller till slutna sällskap
- Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten och slutna sällskap
- Utökat serveringstillstånd – yta och/eller serveringstid/dryckesslag
- Serveringstillstånd för cateringföretag
- Anmälningsskyldighet vid förändringar
- Gemensamt serveringsutrymme
- Pausservering

Rättsregel

Av 8 kap 12§ AL framgår att servering endast får meddelas den som visar att han med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden är lämplig att utöva verksamheten. En ansökan om serveringstillstånd bedöms utifrån alkohollagens (AL) krav.

Av 8 kap 15 § AL framgår att serveringen ska ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat. Serveringsstället ska vara lämpligt för sitt ändamål ur brandsäkerhetssynpunkt.

Av AL 8 kap 17 § framgår att serveringstillstånd får vägras även om de grundläggande kraven om lämplighet och lokal är uppfyllda om serveringen kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Kommunen ska bedöma om serveringen kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa. En ansökan om stadigvarande serveringstillstånd får inte bifallas utan att Polismyndighetens yttrande har inhämtats. Polismyndighetens yttrande ska även inhämtas när det gäller tillfälliga arrangemang till allmänheten. Det finns alltså ingen generell "rätt" att få serveringstillstånd. Restaurangens inriktning ska vara avgörande vid etablering i områden med en hög brottslighet. Den inriktning som tillståndshavaren väljer och den profil som då skapas är ofta av avgörande betydelse för ordningsförhållandena i och kring en restaurang.

3 kap. 5 § AL

Försäljning av alkoholdrycker ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras.

Den som tar befattning med försäljning av alkoholdrycker ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället.

Både den som bedriver försäljning och den personal som medverkar vid försäljningen har ansvar för att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället.

Onyktra kunder/gäster får inte ges tillträde till försäljningsstället eller vistas där utan ska avvisas. En överserverad gäst innebär att tillståndshavaren har brustit i skötsamheten enligt alkohollagen.

4.1 Handläggningstider

Rättsregel

Enligt 5 § alkoholförordningen (2010:1636) ska en kommun fatta beslut i ett ärende om serveringstillstånd inom fyra månader från det att en fullständig ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen av ärendet får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Kommunen ska informera sökanden om skälen för att handläggningstiden förlängs innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

Riktlinjer

Beslut om serveringstillstånd fattas enligt Socialnämndens delegationsordning. För att kunna fatta beslut i ett ärende krävs att de handlingar som begärs in av tillståndsenheten i ett ärende lämnas in för att beslut ska kunna fattas. Saknas handlingar och ansökan inte är fullständig kan ovanstående tid förlängas. Till exempel ska kunskap, finansiering, dispositionsrätt och kökets beskaffenhet kunna styrkas. Utan tillräckligt underlag är ansökan ej fullständig, och det kan då ta längre tid innan beslut kan fattas.

I ett ansökningsärende är det den sökande som har att visa att alkohollagens högt ställda krav på lämplighet är uppfyllda, både vad det gäller bolaget och de personer som bedriver verksamheten.

Det är viktigt att sökande tar del av de anvisningar som följer med vald ansökan, och inkommer med de handlingar som krävs för att underlaget ska bli komplett.

Handläggningstider för olika typer av ansökningar framgår av sammanställningen nedan.

Ungefärliga handläggningstider i Södertälje

- Stadigvarande tillstånd för servering, (beslut i Socialnämndens utskott) ca 7–8 veckor,
- stadigvarande ändring av serveringstillstånd, såsom ändrad serveringstid eller utökad serveringsyta (beslut i utskott) ca 4–6 veckor,
- omprövning av ändring efter provotid, ca 4 veckor,
- tillfälliga serveringstillstånd för allmänheten vid max 5 tillfällen, ca 4-5 veckor,
- tillfälliga serveringstillstånd för slutna sällskap, ca 3-4 veckor,
- anmälan om väsentliga ändringar enligt 9 kap 17§ i alkohollagen såsom byte av ägare eller styrelseförändringar, (kräver inget beslut men ska godkännas av tillståndsenheten) ca 4–6 veckor.

Handläggningstider räknas från den dag ansökan är komplett till den dag som tillstånd meddelas.

4.2. Kunskapsprov

Kommunen ska vid sin prövning av en sökandes kunskaper i alkohollagstiftningen använda prov framtagna av Folkhälsomyndighet. En sökande som inte blir godkänd ska få en ny möjlighet att visa sina kunskaper. En sökande kan erbjudas sammanlagt tre provtillfällen. Proven finns tillgängliga på tre språk; svenska, engelska och arabiska. Vid behov kan auktoriserad tolk anlitas.

Kunskapsfrågorna fördelas på fyra delmoment:

1. Alkoholpolitik
2. Bestämmelser om servering
3. Bestämmelser om tillsyn
4. Bestämmelser om mat och utrustning

För godkänt resultat krävs att sökanden uppnår minst 75 procent rätta svar inom varje område som ingår i provet.

- Kunskapsprov för serveringstillstånd, med undantag för pausservering, omfattar fyra delmoment. Prov som avser ansökan om tillstånd för

stadigvarande servering till allmänheten och för stadigvarande cateringverksamhet för slutna sällskap ska bestå av 60 frågor.

- Prov som avser ansökan om tillstånd för tillfällig servering till allmänheten och för stadigvarande servering till slutna sällskap ska bestå av 44 frågor.
- Prov som avser ansökan om tillstånd för tillfällig servering till slutna sällskap ska bestå av 28 frågor.
- Kunskapsprov för pauservering och för provsmakning av alkoholdrycker omfattar tre delmoment. Provet består av 28 frågor.

Provet utförs digitalt hos kommunen mot Folkhälsomyndighetens databas. Kunskapsprov kan avläggas tidigast när ansökningshandlingar inlämnats. Efter tre misslyckade prov ges avslag på ansökan. Sökande får därefter lämna in en ny ansökan och ny avgift tas ut. Kunskapsprov kan göras av person som ansöker om serveringstillstånd och av person som ingår i bolag/firma/förening som innehar serveringstillstånd.

4.3 Remissyttranden

Rättsregel

Enligt 8 kapitlet 11 § alkohollagen ska kommunen hämta in polisens yttrande vid en prövning av ett stadigvarande serveringstillstånd, såväl till allmänheten som till ett slutet sällskap. Kommunen ska också hämta in polisens yttrande vid en prövning av tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten, om det inte rör sig om ett litet arrangemang. Enligt 8 kapitlet 16 § ska också de lokaler som används för servering vara brandsäkra. Brandsäkerheten är också något som kommunen behöver beakta när de prövar en ansökan om tillfälligt serveringstillstånd.

Riktlinjer

Vid prövning av ansöknings- och anmälningsärenden inhämtar Södertälje yttrande från Polismyndigheten, miljönämnden, Skatteverket och Brandmyndigheten. Vid behov skickas även remisser till Kronofogdemyndigheten. Vilka myndigheter som tillfrågas beror på ärendets karaktär. Länsstyrelsen tillfrågas vid oviss tillämpning av lagen.

Remissinstansernas yttranden och inställning ska alltid tillmätas stor betydelse vid bestämmande av serveringstider. Tillståndsmyndigheten måste i varje enskilt fall särskilt beakta sådana olägenheter och risker som avses i 8 kap. 17 § AL, i samband med utsträckning av serveringstiden. Med detta menas olägenheter ifråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Polismyndighetens yttrande till kommunen fyller en viktig information. Genom Polismyndighetens yttrande får kommunen information om förhållanden i det

område där den sökande vill etablera serveringsverksamhet. Även polisens bedömning av på vilket sätt dessa förhållanden kan antas bli påverkade av den sökta etableringen eller en utökning av densamma är viktig. I alkohollagen föreskrivs att Polismyndighetens yttrande ska inhämtas om inte ansökan är av mindre omfattning. Av detta följer att myndighetens yttrande ska väga tungt vid kommunens bedömning av förutsättningarna för serveringstillståndet och vilka villkor som ska gälla.

4.3.1 Polismyndigheten

Polismyndigheten yttrar sig i fråga om:

1. Vandel
2. Sökt serveringstid
3. Ordningsstörningar vid serveringsstället
4. Krav på förordnade ordningsvakter
5. Vid begäran - tillstånd för användning av allmän mark - tillstånd till offentlig tillställning, (danstillstånd)

– Vid nyttjande av mark till uteservering eller vid annat nyttjande av allmän mark ska även Polismyndighetens tillstånd sökas och inges till tillståndsenheten, det är frågan om rätten att använda uteserveringen – så kallad dispositionsrätt.

Det är du som tillståndshavare som ansvarar för att du har alla erforderliga tillstånd och att dessa alltid ska kunna uppvisas på begäran. Om du exempelvis saknar tillstånd för användningen av allmän mark för din uteservering faller även den delen av serveringstillståndet.

Polismyndighetens yttrande om ordningsläget i området för den tilltänkta etableringen och miljönämndens bedömning av risken för att störningar uppkommer för närboende ska tillmätas stor vikt i tillståndsprövningen. Detta är särskilt viktigt vid prövning av serveringstid utanför den s.k. normaltiden kl. 11.00 – 01.00.

Riktlinjer

Restaurang med nattklubbs- och festvåningsverksamhet måste av säkerhetsskäl ha ett system för kontroll av det exakta antalet gäster. Ett väl utvecklat säkerhetsarbete som omfattar brandskydd, gästernas säkerhet, hur man hanterar besvärliga gäster, kö etc. ska finnas. Restaurang med nattklubbs-, festvåningsverksamhet eller större arrangemang till allmänheten med sena serveringstider eller observerade missförhållanden ska i Södertälje ha en tydlig

och skriftlig drog- och säkerhetspolicy. Denna handling ska vara underskriven av till kommunen anmäld serveringspersonal och kan komma att krävas in till påseende av tillståndsenheten.

4.3.2 Skatteverket

Skatteverket yttrar sig i fråga om:

1. Restföringar
2. Betalningsuppsmaningar
3. Beslut om kontrollavgifter
4. Inkomst av tjänst, om ställföreträdaren eller/och bolaget deklarerat eller inte samt registrering för F-skatt/FA-skatt-mervärdesskatt och som arbetsgivare.
5. Eventuella omprövningsbeslut.

4.3.3 Miljönämnd

Vid varje prövning av ett nytt tillstånd och vid varje väsentlig utökning av verksamheten i en befintlig restaurang ska tillståndsenheten beakta om ansökan kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa. För att kunna göra en fullgod bedömning av dessa faktorer skickas bl.a. remiss till miljönämnden som ombeds ta ställning till risk för olägenheter i samband med den sökta verksamheten, ett ställningstagande till den sökta serveringstiden samt eventuella andra hinder som skulle kunna medföra särskild risk för människors hälsa.

4.3.4 Räddningstjänsten

Rättsregel

Lokalerna där serveringstillstånd gäller ska vara lämpliga för sitt ändamål ur brandsäkerhetssynpunkt. Brandskyddskravet, som tidigare gällde för lokaler med stadigvarande tillstånd till allmänheten, omfattar nu även lokaler med stadigvarande servering till slutna sällskap (se 8 kap 16 § alkohollagen).

Riktlinjer

Södertälje kommun kan även efter beviljat serveringstillstånd kräva in brandskyddsdokumentation som har godkänts utan anmärkning av legitimerad brandkonsult eller av Södertörns brandförsvaret.

4.3.5 Övriga remisser

Riktlinjer

Remisser till andra kommuner kan också komma att sändas om sökanden är eller tidigare har varit, delaktig i serveringstillstånd, för att efterhöra om verksamheten enligt alkohollagen har skötts i enlighet med lagstiftarens intentioner. Yttranden från närboende/grannar samt hyresvärd ska också vägas in i ärendet.

4.4. Kökskrav och matutbud

Rättsregel

Enligt 8 kap 15 § i AL ska stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten endast få medges om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Efter klockan 23.00 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter.

Matservering är ett grundläggande krav för att erhålla och behålla ett serveringstillstånd och det är viktigt att det serveras sådan mat som gästerna kan förväntas beställa. Mat ska kunna erbjudas under hela serveringstiden. Att enbart tillhandahålla prefabricerade maträtter anses inte som ett fullständigt utbud, men kan vara ett komplement till ordinarie meny.

Serveringsstället ska vara utrustat med ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplatser för matservering. Om det finns drinkbar får den ta i anspråk endast en mindre del av serveringsställets totala yta och vara belägen i nära anslutning till matsalen.

Vid tillfällig servering finns inget kökskrav, men serveringsstället ska tillhandahålla tillredd mat. Om ansökan avser tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten är motkravet högre än för slutna sällskap.

Riktlinje

Södertälje kommun ändrar inte alkohollagens krav på mat oavsett tillställningens art. Detta gäller oavsett att det t.ex. är frågan om "Kringelfestival".

4.5 Uteserveringar

Rättsregel

Enligt 8 kapitlet 14 § första stycket alkohollagen ska ett serveringstillstånd avse ett visst avgränsat utrymme, exempelvis en uteservering som finns i anslutning till serveringsstället. Kommunen kan vid tillståndsgivningen besluta om kortare

serveringstider på en uteservering än inomhus. Vid ett beslut om serveringstillstånd kan kommunen även villkora tiderna för när uteserveringen ska vara utrymd. Anledningen är att verksamheten inte får störa omgivningen, till exempel dem som bor i närheten av restaurangen. Om kommunen inte har villkorat tillståndet med en särskild utrymningstid för uteserveringen gäller serveringsställets utrymningstid, det vill säga 30 minuter efter den serveringstid som gäller för serveringsstället i övrigt.

Avgränsningen av uteserveringen ska göras på så sätt som alkohollagen kräver. Markupplåtelse, dispositionsrätt samt eventuellt bygglov måste föreligga. I ordningslagen finns grundläggande regler om uteserveringar. Alkoholservering på uteservering regleras inte särskilt i alkohollagen, utan samma regler som vid bedrivande av alkoholservering i övrigt gäller även vid uteservering. För att bedriva uteservering krävs Polismyndighetens tillstånd när det gäller allmän mark.

Vid ett beslut om servering på uteservering ska uteserveringen vara utrymd senast 30 minuter efter den serveringstid som beviljats. Detta gäller oavsett serveringstiden inne i serveringslokalen.

Uteserveringen ska avgränsas på ett betryggande sätt, och uppfylla övriga krav till exempel godkännande av markägaren, tillstånd från Polismyndigheten att använda offentlig plats samt bygglov där så krävs.

Från och med 1 juli 2019 är rökning förbjuden på uteserveringar.

Riktlinjer

- Södertälje kommun medger serveringstillstånd för servering året runt på uteserveringar.
- Tillstånd beviljas först under en provotid om inte serveringsstället är beläget utan närhet till boende och utan fara för ordningsstörningar.

4.6 Villkor vid meddelande av serveringstillstånd

Enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer kan en kommun i samband med ett beslut att meddela tillstånd också meddela olika slag av villkor. Syftet är att motverka skadeverkningar av alkoholpolitisk art. Villkor kan endast meddelas vid beslut om serveringstillstånd och endast inom lagens gränser. Dit räknas också beslut om utökning av ett gällande tillstånd, t.ex. förlängd serveringstid och utökning av serveringslokal samt förordnade ordningsvakter efter vissa klockslag.

- I Södertälje kommun villkoras alla stadigvarande beslut om serveringstillstånd att vid befarade eller konstaterade missförhållanden kan tillståndsenheten begära att samtliga till kommunen anmälda serveringsansvariga personer ska genomgå utbildning i ansvarsfull alkoholserving, så kallad STAD - utbildning.

Krogen är en miljö som är särskilt utsatt då det är där som många ungdomar för första gången kommer i kontakt med både alkohol och narkotika. Det är därför viktigt att arbeta med utbildning i ansvarsfull alkoholserving så att de som arbetar i restaurangmiljö har goda förutsättningar att kunna möta situationer som uppstår på grund av berusning av såväl legala som illegala medel. Kommunen kommer normalt att minst en gång per år erbjuda STAD utbildning till samtliga tillståndshavare.

- Villkor att hela spritflaskor, shotsbrickor eller ölkannor inte får serveras i Södertälje om inte absolut kontroll över serveringen säkerställs exempelvis genom bordsserving.
- I Södertälje kommun meddelas villkor att tillståndshavaren vid begäran ska lämna in sin skriftliga alkoholpolicy till kommunen. Den ska vara underskriven av all till kommunen anmäld serveringspersonal. En policy är ett styrande dokument som ska visa ett övergripande förhållningssätt vid servering av alkoholhaltiga drycker i en restaurang med serveringstillstånd. Policyn är även en vägledning med angivande av övergripande mål och värden som ska eftersträvas. Vid nyanställning ska en ny kopia omgående sändas till kommunen.
- Villkor om förordnade ordningsvakter efter vissa klockslag *kan* komma att meddelas.
- Villkor om olika utrymningstider för servering i olika lokaler eller utrymmen på ett serveringsställe (exempelvis för uteservering) *kan* komma att meddelas.
- Villkor om olika serveringstider *kan* komma att meddelas beroende typ av evenemang.
- Villkor om begränsning, att endast tillåta bordsserving, *kan* meddelas vid permanent serveringstillstånd eller vid vissa evenemang.

4.7 Serveringstider

Rättsregel

I 8 kap. 19 § AL stadgas att servering av alkoholdrycker får påbörjas tidigast klockan 11:00 och avslutas senast klockan 01:00. Bestämmelsen i 8 kap. 19 § om serveringstider syftar främst till att motverka olägenheter som onykterhet och oordning.

Vid prövning av en restaurangs serveringstid ska beaktas om serveringstiden kan medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller innebära särskild risk för människors hälsa, jämför 8 kap. 17 §. Lagstiftaren har härigenom avsett att särskilt markera att skyddet för människors hälsa och intresset av att upprätthålla ordning och säkerhet ska stå i förgrunden vid prövning av sena serveringstider.

Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 17 §. Om inte kommunen beslutar annat får servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00. Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång (8 kap 19 § AL).

Riktlinjer

I Södertälje ska inte servering beviljas före klockan 11:00. Inga serveringstider efter den så kallade normaltiden klockan 01:00 bör ges i sådana områden där risk för ordningsstörningar eller störningar för närboende redan föreligger. Därutöver kan provotider förordas i dessa områden såväl vid medgivande av serveringstider före klockan 01:00 som för uteserveringar. För att serveringstillstånd ska medges ska fastighetsägarens godkännande till verksamheten, där tiderna för sökt alkoholservering ska framgå, inges vid ansökningstillfället. En sökande kan endast få ett permanent serveringstillstånd om det finns exklusiv dispositionsrätt till serveringsstället.

För att serveringstillstånd till allmänheten med senare serveringstid än klockan 01:00 ska beviljas gäller följande:

- Serveringstid efter klockan 01.00 medges efter särskild prövning och kan då komma att villkoras. Serveringstid efter klockan 01.00 ska normalt beviljas under en provotid om ett år. Efter provotiden ska ny ansökan inges och tillståndet utvärderas – bl. a. genom remissförfarande - innan stadigvarande tillstånd kan beviljas.

- Stadigvarande serveringstid efter klockan 02.00 medges endast efter särskild prövning för slutet sällskap och för festvåningstillstånd som ofta benämns för festvåningsrättighet - som inte medför boende eller ordningsstörningar. Med ett festvåningstillstånd avses en restaurangrörelse som på beställning bedriver servering till olika slutna sällskap, (SOU 1993:50 s. 101).
- Serveringstid efter klockan 02:00 för serveringstillstånd till allmänheten medges endast vid ett begränsat antal tillfällen under året, kan villkoras och ska avse en högtid eller annat särskilt tillfälle.

Vid beviljande av serveringstid efter 02.00 ska stor vikt fästas vid remissinstansernas yttrande, serveringsställets läge samt eventuella tidigare ordningsstörningar som skett vid serveringsstället.

Söker tillståndshavare för stadigvarande serveringstillstånd tillfälligt utökad serveringstid fler än fem gånger per år bör ansökan om stadigvarande senare tid lämnas in för prövning. En ansökan omfattar ett tillfälle. Remissförfarande till såväl Polismyndigheten som miljönämnden angående ordnings- och störningsrisken för boende tillämpas.

4.7.1 Serveringstider på uteservering

Riktlinjer

När serveringstider på uteserveringar beviljas ska miljönämndens och Polismyndighetens yttranden väga tungt. Remissinstansernas yttrande ifråga om ordning och nykterhet ska gå före affärsmässiga eller konkurrensmässiga hänsyn. Tillstånd beviljas först under en provotid om boende- eller ordningsstörningar befaras. Därefter ska ny ansökan inges och tillståndet utvärderas – bl. a genom nytt remissförfarande – innan stadigvarande tillstånd kan beviljas. Skyddet för människors hälsa och intresset av att upprätthålla ordning, nykterhet och säkerhet ska stå i förgrunden. Det finns möjligheter att ge provotid fler år i rad beroende av vad som framkommer i utvärderingen.

4.8 Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet

Rättsregel

Enligt 8 kapitlet 17 § alkohollagen får kommunen vägra serveringstillstånd om serveringsstället på grund av placering eller andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet, eller medföra särskild risk för människors hälsa. Kommunerna bör i alkoholpolitiska program ange vilka kriterier de tillämpar vid bedömningen, för att det ska bli tydligare för dem som ansöker om serveringstillstånd. Kommunen måste dock alltid bedöma samtliga omständigheter i det enskilda fallet.

Serveringstillstånd vägras om serveringsställets placering eller det av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

Det ska för en kommun vara möjligt att förhindra restaurangetablering med servering av alkoholdrycker i särskilt känsliga områden, såsom i närheten av skolor, ungdomsgårdar eller där många ungdomar annars brukar samlas eller i områden med känd missbruksproblematik.

Om antalet restauranger i ett område har ökat eller riskerar att öka i en sådan omfattning att påvisbara olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa är för handen bör kommunen som tillståndsmyndighet kunna förhindra att nya serveringstillstånd i området beviljas.

Alkohollagstiftningen har tillkommit för att begränsa alkoholens skadeverkningar och är i första hand en social skyddslagstiftning. Av detta följer att alkoholpolitisk hänsyn ska ha företräde när den ställs mot företagsekonomisk eller näringspolitisk.

Vid varje ansökan av ett nytt tillstånd och vid varje väsentlig utökning/ändring av verksamheten (anmälan) i en befintlig restaurang, ska tillståndsmyndigheten beakta risken för att det kan uppstå olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Polismyndighetens yttrande och inställning ska ha avgörande betydelse när det gäller bedömning av ordning och säkerhet vid serveringsstället. Detta kan gälla såväl lämpliga serveringstider som krav på förordnade ordningsvakter.

Riktlinjer

Störningar I Södertälje kommun tas vid beslut om serveringstillstånd stora hänsyn till serveringsställets närhet till platser där ungdomar vistas. I Södertälje kommun medges inte serveringstillstånd till ställen med olämplig inriktning, såsom till verksamheter med våldsbejakande- eller sexistisk inriktning, och med inslag av beer-pong eller ölhävningstävlingar mm.

Omgivningen och närboende kan vara skäl för avslag eller inskränkningar i serveringstillståndet avseende serveringstider inom- och utomhus.

Restaurangens inriktning (till exempel lunchrestaurang, nattklubb) kan ha betydelse för bedömning om serveringstillstånd ska meddelas eller inte eller om vissa inskränkningar, villkor ska meddelas.

Stor återhållsamhet gäller även vid ansökningar om serveringstillstånd i samband med idrottsevenemang eller evenemang som riktar sig främst till ungdomar. Det är mycket angeläget att de sociala aspekterna lyfts fram när ansökningar om serveringstillstånd ska avgöras. På och i direkt anslutning till idrottsanläggningar kan alkoholservering medges på avgränsade ytor dock inte på läktarplats. Även internationella fotbollsmatcher kan innebära avsevärda risker och en bedömning bör göras i varje enskilt fall.

4.9. Gemensamt serveringsutrymme

Rättsregel

I 8 kapitlet 14 § andra stycket alkohollagen ges möjlighet för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Det innebär att ett särskilt tillstånd kan beviljas för att servera på samma yta. En förutsättning är att de som ansöker om gemensamt serveringsutrymme har ett eget serveringstillstånd. Särskilda villkor kan meddelas i samband med beslutet om tillstånd för ett gemensamt serveringsutrymme.

Riktlinjer

- Vid stadigvarande gemensam serveringsyta kan bordsservering komma att villkoras.
- Krav på förordnade ordningsvakter vid tillfälliga arrangemang med gemensamt serveringsutrymme kan komma att villkoras.

Detta innebär att ett särskilt tillstånd kan beviljas för att servera på samma yta. En förutsättning är att de bolag som ansöker om gemensamt serveringsutrymme har ett eget serveringstillstånd i direkt anslutning till den gemensamma ytan. Särskilda villkor kan då meddelas i samband med tillståndet om behov finns.

4.10. Pausservering

Tillstånd får meddelas utan att kravet på att lagad mat ska tillhandahållas. Servering får dock endast ske under pauser i föreställningen i foajé till teater eller konsertlokal. Särskild restriktivitet ska gälla vid beviljandet av dessa tillstånd då det gäller ungdomsarrangemang. För teater eller konsertlokal som saknar etablerad permanent verksamhet kan endast tillstånd meddelas för enstaka tillfälle eller för tidsperiod då gästspel förekommer. Vid pausservering medges tillstånd endast för starköl, vin och andra jästa alkoholdrycker, (cider).

4.11 Serveringstillstånd för cateringföretag

Rättsregel:

Den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap kan meddelas stadigvarande serveringstillstånd under förutsättning att den lokal där serveringen äger rum för varje tillfälle anmäls till och godkänns av kommunen. Den som bedriver cateringverksamhet ska ha ett eget kök för tillredning av mat för att få stadigvarande serveringstillstånd, 8 kap. 4 § i alkohollagen.

Riktlinjer

Ett företag kan ansöka om cateringprövning, vilket innebär att en fullständig prövning görs av lokal med kök, vandel och ekonomi. Företaget kan sedan efter meddelat tillstånd anmäla catering till tillståndsenheten som ska godkänna att lokalen uppfyller räddningstjänstens krav på brandsäkerhet för den sökta verksamheten.

Vid de tillfällen catering anmäls till serveringsställen där det bedrivs yrkesmässig försäljning av något slag t. ex. lättdrycker såsom läsk eller kaffe, och som således är registrerad som livsmedelsanläggning, kan inte catering eller tillfälliga serveringstillstånd ske vid fler tillfällen än 10 tillfällen per år.

4.12 Tillfälliga tillstånd till allmänheten och slutna sällskap

Rättsregel

Enligt 8 kap. 2 § kan ett serveringstillstånd meddelas för servering till allmänheten eller slutet sällskap. Tillståndet kan vara stadigvarande eller avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle. Krav på matutbud för tillfälliga tillstånd och för servering i slutet sällskap framgår av 8 kap. 15 § tredje stycket.

Riktlinjer

Tillfällig servering förutsätter att det inte är fråga om regelbundet återkommande verksamhet.

Ansökningar om tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten handlar om allt ifrån stora till små festivaler och enstaka evenemang.

Meddelat beslut om serveringstillstånd kan inte ändras utan att ny avgift erläggs. Vid tillfälliga tillstånd till allmänheten kan restaurangrapporten komma att begäras in.

Antalet tillfälliga tillstånd per år och serveringsställe inkluderar även anmälan om catering till serveringsställen som är registrerade som livsmedelsanläggningar.

4.13 Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten

Alkoholserveringen ska ingå i ett seriöst evenemang. Stor återhållsamhet bör gälla vid ansökningar om serveringstillstånd i samband med idrottsevenemang eller arrangemang som riktar sig främst till ungdomar. Normalt beviljas tillfälliga tillstånd i Södertälje kommun för max 10 dagar under ett år. Ett datum avser ett tillfälle. Vid en ansökan om flera tillfällen ska samtidigt ansökta dagar vara i nära anslutning till varandra. Denna begräsning gäller även lokal.

1. Sökanden ska ha beviljats rätt att disponera lokalen/markytan.
2. Miljönämndens krav på livsmedelshantering ska vara uppfyllt.
3. Lagad eller på annat sätt tillredd mat ska kunna tillhandahållas.
4. Serveringen ska bedrivas inom en avgränsad serveringsyta, med tillfredsställande antal sittplatser och tydliga avgränsningar.
5. Betyggande tillsyn över serveringen måste garanteras.

Sökanden ska vara såväl personligt som ekonomiskt lämplig i enlighet med vad som framgår av 8 kap. 12 § AL. Detta krav omfattar även festivalarrangör på grund av dennes betydande inflytande över festivalens bedrivande. De personer som ska ansvara för serveringen ska vara lämpliga för uppgift.

4.14 Tillfälliga serveringstillstånd till slutet sällskap

Ett slutet sällskap är en begränsad krets av personer med någon form av gemensamt intresse och där personerna som ska delta är kända i förväg. När

det gäller servering till slutet sällskap får det inte vara en tillställning som betraktas som offentlig enligt ordningslagen.

Ett undantag från definitionen slutet sällskap får ges i fråga om tillstånd till sådan organisation som ryms inom förordningen (1983:18) om studentkårer, nationer och studentföreningar vid Södertälje tekniska högskola, KTH. Undantaget innebär att medlemmar i nämnda organisationer anses tillhöra ett och samma slutna sällskap. Aktuell klubbordförande ska med godkänt resultat ha genomfört Folkhälsomyndighetens kunskapsprov. Övriga ansvariga studenter ska genomgå utbildning i ansvarsfull alkoholserving (STAD) för att få servera alkohol vid sina arrangemang.

Ansökan om tillfälligt tillstånd till slutet sällskap ska lämnas senast en månad innan festtillfället. Tillfälligt tillstånd till slutet sällskap kan beviljas för högst 10 tillfällen per år. Maximalt beviljas även 10 tillfällen i samma lokal. Underlag för prövningen för en förening är exempelvis kopior av styrelseprotokoll och avtalet med hyresvärden. Någon form av tillredd mat ska finnas. Vilken mat som kommer att serveras anges på ansökan. Priset för alkoholdrycker får inte understiga inköpspriset och ett skäligt pålägg ska läggas till inköpspriset.

En förutsättning för att man ska kunna få tillfälligt tillstånd till slutet sällskap är att man efter andra inlämnad ansökan kan visa kunskap i alkohollagen. Detta görs genom att avlägga ett kunskapsprov på tillståndsenheten. En ansökan om tillfälligt tillstånd till slutet sällskap skickas på remiss till Polismyndigheten och/eller miljönämnden om ansökan avser serveringstid efter kl. 01.00 eller om tveksamheter i övrigt föreligger. Gästlista ska vid begäran kunna lämnas in till tillståndsenheten men ska alltid finnas tillgänglig under tillställningen på serveringsstället.

Vid tillfälliga tillstånd kan kommunen komma att begära in kvitton på inköp av alkoholdryckerna som tillhandahållits gästerna.

4.15. Ansökningsavgifter

Nämnden tar ut avgifter vid behandling av ansökan om serveringstillstånd. Nivå för avgiften ska motsvara kostnaden för handläggningen. Avgiften justeras och fastställs årligen av Kommunfullmäktige. Ansökningsavgiften ska ha betalats och kopia på kvitto inlämnats till tillståndsmyndigheten innan handläggning påbörjas. Vid avslag på ansökan återbetalas inte ansökningsavgiften.

5. Södertäljes riktlinjer vid tillsyn

Rättsregel

Kommunens tillsynsansvar för områdena servering av alkoholdrycker och marknadsföring av alkoholdrycker framgår av 9 kapitlet 2 och 3 §§ alkohollagen.

Statens Folkhälsoinstitut utövar enligt 9 kap. 1 § alkohollagen den centrala tillsynen över efterlevnaden av lagen och har rätt att meddela allmänna råd till vägledning för lagens tillämpning. Länsstyrelsen utövar tillsyn inom länet och ska biträda kommunerna med råd i deras verksamhet. Den omedelbara tillsynen av restaurangerna utövas av tillståndsenheten och Polismyndigheten, som också har tillsynsansvar över servering av och detaljhandel med öl klass II.

Riktlinjer

Kommunen och Polismyndigheten är de lokala tillsynsmyndigheterna som ska kontrollera verksamheter med serveringstillstånd. Södertälje kommuns tillsynsarbete är uppdelat i förebyggande, inre samt yttre tillsyn.

5.1 Inre tillsyn

Inre tillsyn innebär att kommunen granskar att den som har serveringstillstånd fortfarande lever upp till alkohollagens krav på personlig och ekonomisk lämplighet. Med inre tillsyn avses kontroll av uppgifter från olika myndigheter men även inhämtning av uppgifter från databaser såsom SYNA. Det handlar om frågor av ekonomisk art, tillståndshavares vandel och av andra myndigheter föreslagna restauranginspektioner med mera. Vidare undersöks företagets försäljningssiffror genom de så kallade restaurangrapporterna från tillståndshavarna. Till den inre tillsynen räknas också en fortlöpande övervakning av restaurangernas marknadsföring i annonser och inte minst på webben. Tillståndsenheten erhåller anmälningar från Polismyndigheten vilka bland annat belyser ordnings- och nykterhetssituationen i och kring en restaurang.

5.2 Yttre tillsyn

Kommunen besöker serveringsstället under pågående verksamhet, i huvudsak kvällar och nätter för att kontrollera att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen. Detta kan även ske genom samordnad tillsyn, d.v.s. att kommunen tillsammans med olika berörda myndigheter såsom Polismyndigheten, Skatteverket och räddningstjänsten gör en gemensam tillsyn på

serveringsstället. Resultatet av den yttre tillsynen kan leda till att en utredning inleds och att förnyade remisser skickas till berörda myndigheter samt till förslag på beslut om sanktionsåtgärder.

Serveringsställen med öppettid efter kl. 01:00 prioriteras i den yttre tillsynen och kan få flera besök per år. Som en naturlig del i den yttre tillsynen ingår också att uppmärksamma förekomst av narkotika.

I alkohollagen står vidare i kapitlet om tillsyn att tillsynsmyndigheterna har rätt till tillträde till lokaler och rätt att ta del av bokföring och andra handlingar som berör verksamheten. Tillsynen i kombination med möjligheter till sanktioner är det viktigaste instrumentet för att restaurangverksamheten ska kunna bedrivas enligt gällande lagar och bestämmelser. Att så sker så långt det är möjligt är en förutsättning för att branschens aktörer ska kunna konkurrera på sunda och lika villkor.

Det ingår som en obligatorisk del i den yttre tillsynen att kontrollera brandskyddet på stadens restauranger. Förvaltningen underrättar sedan räddningstjänsten om eventuella brister. Räddningstjänsten ska agera utifrån lagen om skydd mot olyckor i likhet med vad som gäller inom andra områden.

Om inspektionsverksamheten ska kunna bedrivas på ett effektivt sätt förutsätts ett gott samarbete med andra myndigheter. Det är ofta lämpligt och effektivt att utföra tillsynen tillsammans. De myndigheter som i första hand är berörda tillsammans med tillståndsenhetens tjänstemän är länsstyrelsen, Polismyndigheten, Skatteverket, miljönämnden, räddningstjänsten och lotteriinspektionen.

Om det vid yttre tillsyn konstateras diskriminering på något sätt kommer ett åtgärdsärende mot serveringstillståndet startas.

Södertälje kommun accepterar inte servering av hela flaskor sprit, "shotsbrickor" och ölkannor om inte serveringen sker under total uppsikt av de serveringsansvariga.

Vid tillsynen kontrolleras vilka alkoholfria alternativ som finns till servering. Södertälje kommun kräver att alkoholfria alternativ till öl och vin ska finnas till försäljning.

5.3 Förebyggande tillsyn

Med förebyggande tillsyn menas informations- och utbildningsinsatser, till exempel de utbildningar i Ansvarsfull alkoholservering (så kallade STAD utbildningar) som kommunen normalt håller i en gång per år. Vid behov två gånger per år men utbildningen erbjuds även i samarbete med andra kommuner. Kommunen ingår även i nätverk med andra kommuner och myndigheter samt har ett samarbete med restaurangbranschen.

Den förebyggande tillsynen är ett sätt för kommunen att sprida kunskap till de som har ett serveringstillstånd, om hur de ska arbeta för att följa alkohollagens regler i sina verksamheter.

Södertälje kommun kan kräva att en tillståndshavare lämnar in en skriftlig alkoholpolicy som är underskriven av all fastanställd serveringspersonal. Vid nyanställning ska en ny kopia omgående sändas till kommunen.

6. Tillsynsavgifter

Rättsregel

Kommunen har enligt 8 kapitlet 10 § alkohollagen rätt att ta ut avgifter för tillsyn av den som har provsmaknings- eller serveringstillstånd. Avgifterna beslutas av kommunfullmäktige och baseras på självkostnads- och likställighetsprincipen som regleras närmare i kommunallagen (1991:900).

Riktlinjer

Storleken på avgifterna måste följa självkostnadsprincipen vilket innebär att kommunen får ta ut så mycket i avgift som kommunens arbete kostar.

Den årliga tillsynsavgiften består av en fast tillsynsavgift samt en rörlig tillsynsavgift som baseras på årsomsättning av försäljning alkoholdrycker.

För avgiftsuttag i kommunal verksamhet gäller som huvudregel självkostnadsprincipen som uttrycks i 8 kap. 3 c § kommunallagen. Kommuner och landsting får inte ta ut högre avgifter än vad som svarar mot kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som kommunen eller landstinget tillhandahåller (självkostnaden). Regeln syftar på det totala avgiftsuttaget för en verksamhet. Kostnaderna i det enskilda fallet har inte någon betydelse för tillämpningen av principen.

Vid beräkningen av självkostnaderna får utöver externa kostnader alla relevanta direkta och indirekta kostnader som verksamheten ger upphov till tas med.

Exempel på direkta kostnader är personalkostnader, personalomkostnader (pensionskostnader), material och utrustning, försäkringar m.m. Exempel på indirekta kostnader är lokal-, kapital- och administrationskostnader.

Verksamhetens eventuella andel av kommunens centrala service- och administrationskostnader bör också räknas med (se prop. 1993/94:188 s. 85, Lokal demokrati).

I självkostnaden ingår också kostnader för exempelvis tolk och andra kostnader som uppstår i samband med att sökanden ska genomföra ett kunskapsprov enligt alkohollagen.

Uppgifter om årsomsättningen hämtar kommunen från den restaurangrapport som varje tillståndshavare årligen rapporterar in. Kommunen tar även ut en påminnelseavgift i de fall som restaurangrapporten inte kommit in i tid.

Om ansökan om tillfälligt tillstånd till allmänheten respektive till slutet sällskap avslås återbetalas inte prövningsavgiften. Aktuella avgifter finns på kommunens hemsida www.sodertalje.se.

6.1 Likställighetsprincipen

Av betydelse för avgiftsuttaget i enskilda fall i kommunal verksamhet är den s.k. likställighetsprincipen som uttrycks i 2 kap. 2 § kommunallagen. Kommuner och landsting ska behandla sina medlemmar lika om det inte finns sakliga skäl för något annat. Bestämmelsen innebär att särbehandling av vissa kommunmedlemmar eller grupper av medlemmar endast är tillåten på objektiva grunder. Likställighetsprincipen innebär vid fördelning av avgifter att lika avgift ska utgå för lika prestation eller att kommunmedlemmar som befinner sig i motsvarande läge ska betala samma avgifter. Likställighetsprincipen ska tillämpas så att alla som söker tillstånd i en och samma kommun ska behandlas lika, dvs. få samma avgift.

Likställighetsprincipen medger inte någon inkomstomfördelande verksamhet, men det finns inga hinder mot att differentiera avgifterna med hänsyn till kostnadsskillnader mellan olika prestationer. Det kan till exempel betyda att kommunen tar ut en högre avgift när ett cateringföretag för första gången anmäler en lokal för godkännande, medan kommunen endast tar en mindre avgift om cateringföretaget anmäler samma lokal vid ett senare tillfälle. Inom vissa ramar tillåts även schabloniserade taxor (se prop. 1993/94:188 s. 87).

7. Södertäljekommuns riktlinjer för folkölsförsäljning

Rättsregel

Enligt 5 kapitlet 5 § och 8 kapitlet 8 § alkohollagen får försäljning och/eller servering av folköl ske, med inskränkningar som föreskrivs i denna lag, om verksamheten bedrivs i sådana lokaler eller andra utrymmen i byggnader eller transportmedel som är godkänd av annan lagstiftning eller som är avsedda för stadigvarande verksamhet med livsmedel och där mat serveras samtidigt. Folköl får serveras av den som innehar serveringstillstånd. Den som avser att bedriva försäljning och/eller servering av folköl ska anmäla verksamheten hos den kommun där verksamheten ska ske. Försäljning och/eller servering får inte påbörjas innan anmälan har gjorts. Den som bedriver detaljhandel med folköl eller är anmälningsskyldig ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljning och/eller servering. Försäljning av folköl får ske i lokal som är avsedd för stadigvarande försäljning av livsmedel och där det också säljs mat.

Varje handlare måste ha kunskaper om de regler som gäller vid försäljning av folköl. Det är försäljarens skyldighet att förvissa sig om att folköl inte säljs eller lämnas ut till den som inte fyllt 18 år. Därför måste butiksägaren ansvara för att se till att personalen har tillräckliga kunskaper vad gäller försäljning av folköl.

Folköl är en alkoholdryck som har en alkoholhalt överstigande 2,25 volymprocent men inte 3,5 volymprocent. Öl med lägre alkoholstyrka än 2,25 volymprocent är ingen alkoholdryck. Öl med högre alkoholstyrka än 3,5 volymprocent kallas starköl. En burk folköl 3,5 volymprocent innehåller lika mycket alkohol som 4 cl 40-procentig sprit.

För att få sälja folköl krävs det att försäljningsstället är godkänt som stadigvarande livsmedelslokal. Det innebär att butiken måste ha ett brett och varierat sortiment av matvaror. Det ska därför finnas ett flertal av varje försäljningstyp till försäljning, alltså flera konserver, mejeriprodukter, charkprodukter, smörgåsar, frysta varor, bröd och grönsaker. Det ska även finnas ett sortiment av lättdrycker till försäljning i butiken som till exempel lättöl, läsk och vatten.

Glass, godis, chips, kaffe och te anses inte uppfylla kravet på tillhandahållande av matvaror. Godiskiosker, tobaksaffärer, spel- och videobutiker får endast sälja folköl om de samtidigt uppfyller ovanstående krav.

Vid servering av folköl är det en förutsättning att det samtidigt serveras mat. Lokalen måste därför vara avsedd för att man ska kunna äta mat och dricka öl på stället. Minimikravet kan anses vara uppfyllt om det till exempel serveras varma smörgåsar, varm korv, hamburgare eller skaldjur. Det ska vidare tillhandahållas ett sortiment av lättdrycker såsom lättöl, läsk, vatten på

serveringsstället. Servering av folköl ska ske med återhållsamhet och får inte föranleda några olägenheter i fråga om ordning och nykterhet.

Anmälningsskyldighet

Enligt alkohollagen skall den som avser att bedriva försäljning och - eller servering av folköl anmäla verksamheten till den kommun där serveringen ska ske. Varken servering eller försäljning av folköl får påbörjas innan anmälan har gjorts. Anmälan ska göras senast när försäljningen påbörjats. I Södertälje görs anmälan till tillståndsenheten.

Vid ägarbyte av butiken ska detta anmälas till tillståndsenheten eftersom rätten att sälja folköl inte automatiskt följer med till den nya ägaren. Detsamma gäller om butiksägaren inte längre vill sälja folköl.

18-årsgräns

Folköl får inte säljas till någon som inte fyllt 18 år. Den som säljer folköl ska förvissa sig om att den som köper är 18 år. Det innebär att säljaren alltid ska kräva att få se legitimation då personen ser ung ut. En bra regel kan vara att fråga alla som ser ut att vara under 25 år om legitimation. Försäljningsstället ska även skylta om åldersgränsen. Skylten ska synas tydligt och bör vara placerad vid kassan.

Langning

Folköl får inte säljas om man misstänker att den kommer att lämnas över till annan person som inte fyllt 18 år.

Berusade personer

Folköl får inte säljas eller serveras till den som är berusad av alkohol eller påverkad av annat berusningsmedel.

Alternativa drycker

Om du säljer folköl ska du även sälja andra drycker som till exempel lättöl, läsk eller vatten.

Övriga regler

Det ska vara god ordning i lokalen och det är till exempel inte tillåtet att bjuda kunder på folköl.

Information och stöd till personal

Den som bedriver försäljning av folköl ska ge personalen den information och det stöd som den behöver för att kunna följa reglerna för försäljning av folköl. Det är särskilt viktigt att personal under 18 år får detta stöd. Personalen bör även informeras om hur den ska hantera konflikter som kan tänkas uppstå, exempelvis om en kund inte visar legitimation trots en uppmaning.

Tillsynsansvar

Statens folkhälsomyndighet och respektive länsstyrelse har tillsynsansvar på central och regional nivå. Kommunen har tillsammans med Polismyndigheten det lokala tillsynsansvaret över försäljning och servering. När tillsynsmyndigheten genomför tillsyn, har personal som genomför denna rätt att få tillträde till lokaler och andra områden som berörs av lagen. Den har även rätt att få de upplysningar, handlingar och liknande som behövs i tillsynsarbetet.

Statens folkhälsoinstitut och respektive länsstyrelse har tillsynsansvar på central och regional nivå. Kommunen har tillsammans med Polismyndigheten det lokala tillsynsansvaret över försäljning och servering. När tillsynsmyndigheten genomför tillsyn, har personal som genomför denna rätt att få tillträde till lokaler och andra områden som berörs av lagen. Den har även rätt att få de upplysningar, handlingar och liknande som behövs i tillsynsarbetet.

I Södertälje är det tillståndsenheten som genomför den praktiska tillsynen inom sitt geografiska område. Syftet med besöket är att informera om de regler som gäller vid försäljning, kontrollera att reglerna följs samt stödja butiksägare att klara de krav som ställs i lagen. Tillståndsenheten, samordnar tillsynsarbetet i stadsdelarna, utbildar tillsynspersonalen, informerar, ger konsultativt stöd samt svarar för bransch- och myndighetssamverkan. Utöver detta registrerar tillståndsenheten försäljningsställen och tar ut avgifter samt utreder försäljningsställen som brutit mot reglerna.

Avgift

För att finansiera tillsynsverksamheten har kommunen rätt att ta ut en årlig tillsynsavgift av dem som säljer folköl. Det är kommunfullmäktige i kommunen som bestämmer om avgiftens storlek och den kan variera från år till år.

Egenkontrollprogram

Den som bedriver försäljning av folköl ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och svara för att personalen har nödvändiga kunskaper om vad som gäller vid försäljning av folköl. Det innebär att den ansvarige för försäljningen ska ta fram ett skriftligt program där det framgår hur åldersgränser och andra bestämmelser i alkohollagen ska tillämpas och övervakas.

Programmet ska skickas in till Tillståndsenheten i samband med anmälan av försäljning av folköl. Kommun och polis har rätt att vid tillsyn kontrollera programmet.

Sanktioner vid lagöverträdelser

Det finns två typer av sanktionsmöjligheter i alkohollagen. Dels *straffrättsliga* sanktioner som utfärdas av polis eller åklagare när ett brott har begåtts. Dels *administrativa* sanktioner som olika tillsynsmyndigheter kan använda för att

åstadkomma en förändring i framtiden. Exempelvis kan varning eller förbud mot försäljning meddelas en butik som sålt folköl till minderårig, underlåtit sin anmälningsskyldighet eller saknar program för egentillsyn.

Den som innehar folköl i uppenbart syfte att olovligen sälja den döms för olovligt innehav av alkoholdrycker. Detta innebär att folköl som uppenbarligen finns för försäljning i lokal som inte uppfyller Alkohollagens bestämmelser inte godkänd livsmedelslokal eller otillräckligt matvaruutbud får beslagtas av Polismyndigheten. Detsamma gäller också om kommunen meddelat förbud att sälja folköl.

Kommunen kan förbjuda försäljning av folköl i sex månader om alkohollagens regler inte följs. Om regelbrottet upprepas eller bedöms som allvarligt kan kommunen förbjuda försäljning i tolv månader. Om personalen bryter mot reglerna är det butiksägaren som bär ansvaret.

Den som medvetet eller av misstag säljer eller lämnar ut folköl till den som inte fyllt 18 år eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annan drog döms för olovlig dryckeshantering till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som säljer folköl trots att kommunen lagt ett förbud mot försäljning. Den som medverkat till försäljning, exempelvis kassapersonal kan också dömas för olovlig dryckeshantering.

Beslut som en kommun har fattat enligt alkohollagen får överklagas hos allmän författningsdomstol. Det krävs ett prövningstillstånd för att kunna överklaga till kammarrätten.